

De nullijn

2018

COLOFON

Auteur: Miek Smilde, Amsterdam, www.polemiek.com

Vormgeving: Richard Sluijs, Den Haag, www.richlab.nl

Druk: Brave New Books, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande toestemming van de rechthebbenden.

Copyright © 2018, Miek Smilde

Miek Smilde

De nullijn

2018

Uitgeverij Brave New Books
Amsterdam

Voor Benno

Voorwoord

Omdat de mens een merk is geworden en schrijvers in toenemende mate zelf verantwoordelijk worden gehouden voor hun eigen commerciële succes, schreef ik in 2011 mijn eerste blog. Dat voelde een beetje als het gratis verstrooien van kostbaar snoepgoed. Een (gedrukte) column in de krant voelde beter. Desondanks besloot ik in 2018 elke week een blog bij te houden. Als houvast. Ik had het gevoel op de nul-lijn van mijn leven te staan. De zekerheden van mijn bestaan tot dan toe – mijn ouders, mijn liefde, mijn dochters, mijn werk – kwamen op losse schroeven te staan. Mijn ouders waren steeds langer dood. Mijn liefde raakte op drift. De dochters verlieten het huis en mijn woorden delfden steeds vaker het onderspit tegen de oprukkende beeldcultuur. Ik wilde registreren hoe ik mijn evenwicht bewaarde, 51 jaar oud. Wat ik meemaakte, wat ik dacht. De fouten die ik maakte, de voorstellingen die ik bezocht. Geschreven niet als dagboek, want bedoeld om te delen. Een openbare zoektocht werd het, verspreid via social media als Facebook, LinkedIn en Twitter. Het professionele netwerk LinkedIn bleek daarbij het beste podium. Honderden connecties bleken het blog te volgen.

Veertig weken hield ik het vol. Veertig is een magisch getal, in alle religies. In de Bijbel staat veertig voor verwachting, maar ook voor boetedoening. De zondvloed duurde veertig dagen, Mozes verbleef veertig dagen op de berg Sinaï om de Tien Geboden te ontvangen, Jezus vastte veertig dagen in de

woestijn en tussen Pasen en Hemelvaart zitten veertig dagen. Veertig is het getal van de overgang tussen het tijdelijke en eeuwige leven. Voor mij stond veertig symbool voor een fase van rouw om verloren vertrouwen en het herwinnen van levensmoed.

De meeste foto's die ik in dit boek heb opgenomen, heb ik eerder gedeeld op Instagram. Ook dat is een teken van de tijd; het beeld vervangt het woord als betekenisdrager.

Maar ik blijf schrijven.

Miek Smilde

Amsterdam, 17 december 2018

1.

Al het begin is een herhaling. Ik ben als eerste wakker. De koffie smaakt als gisteren. Facebook herinnert mij aan de tijd. Vier jaar geleden postte ik dit bericht naar aanleiding van de verschijning van mijn eerste roman.

Lieve vrienden, dank voor al jullie lieve berichten op mijn verjaardag. Ik heb dertien dagen mijn computer niet geopend, 30 afleveringen Downton Abbey gekeken (een aanrader), met onze dochters op het graf van mijn zusje Anneke gestaan waarop de woorden Gloria in excelsis Deo staan, en mij dankbaar gerealiseerd dat 'schrijven een uitstekend middel is tegen de gevolgen van het vergeten' zoals (geparafraseerd) Alain de Botton en John Armstrong schrijven in hun prachtige boek Kunst als therapie. En dat is het: muziek, beelden en – voor mij – schrijven zijn een manier om structuur te geven aan het onbenoembare, de 'dingen' die we vroeger God noemden, of kunst, of liefde. De dingen dus. Heb een rijk en oprecht 2014.

Ik was 47 geworden. Nu ben ik 51.

Ik ruim, als altijd op 1 januari, de kerstboom op. Alsof de geur van stervend hars de opmaat tot het nieuwe jaar belemmert. Ik verschuif de piano die al jaren onder de trap staat en daardoor gewond is geraakt. Het gruis van de schoenen van de kinderen heeft zich in de flanken van het hout gekerfd. Kinderen die zich naar boven spoeden, naar eigen kamers en eigen beloftes, *their rooms of their own*.

Ik verwacht dat ik over de helft van mijn leven ben. Ik heb ruim 25 jaar gewerkt als journalist en schrijver, het beste middel tegen het vergeten. In die kwart eeuw is het woord beeld geworden; Instagram is het archief van de moderne tijd. Ik post een foto van een babysokje. Ik krijg vier *likes*. Ik sta op de nullijn van mijn leven. Alles kan opnieuw beginnen, zoals het begon toen ik 25 was. Het grote verschil zijn de drie vrouwen die ik mijn dochters noem en die ik langzaam laat vieren, als de schoot van het schip. Het schip werd schoot wordt schip.

2.

In een rotsvast vertrouwen dat ze Jezus zal ontmoeten, wacht tante op de dood. 95 is ze. Ze leest Geert Mak en Jan Siebelink, kijkt graag naar *De slimste mens*, noemt Donald Trump ‘een varken’ en heeft het over ‘roomsen’ als het om de burens gaat. Vijftig was ze toen haar man stierf, met wie ze een dochter heeft. Die ziet ze nooit meer. De dochter heeft na een lange reeks psychiatrische opnamen het contact met haar moeder verbroken. Het is zo lang geleden dat zelfs de herinnering niet meer wringt. Tante citeert uit het evangelie van Johannes, de parabel van Jezus en de overspelige vrouw. ‘Wie zonder zonde is, werpe de eerste steen.’

God sterft uit. Met elke tante die hij opneemt in Zijn heerlijkheid verdwijnt Hij verder achter de horizon die mijn familiegeschiedenis tekent. In minder dan drie generaties is de Heere der heerscharen failliet verklaard zonder dat de mogelijkheden van een doorstart zijn onderzocht. De vanzelfsprekendheid waarmee mijn ouders in hun liefdesbrieven nog over Zijn genade schreven – ze hoopten op een groot gezin – is in een halve eeuw verpulverd tot het stof dat altijd al een dreigend toekomstperspectief was voor gelovigen. *Denn alles fleisch es ist wie gras.*

Met de kracht van het nu heeft het hiernamaals aan aantrekkingskracht ingeboet. Maar naarmate ik zelf ouder word, verschijnen op mijn tijdlijn steeds meer herinneringen aan de schepping. Weiland en gehuld in mist, regenbogen boven de Amstel, wolkenluchten zoals alleen Hollandse schilders die weten te vangen. De techniek van de troost mag dan on-

herkenbaar veranderd zijn de afgelopen vijftig jaar, het verlangen ernaar blijkt onveranderlijk.

Tastend naar verzoening met de breuklijn in mijn eigen leven, zal ik tante gedenken, mocht de Heer zo genadig zijn haar dit jaar nog naar huis te halen. Want van haar komt de kracht en de eerlijkheid, tot in eeuwigheid.

3.

Oud nieuws. Steeds minder jongeren lezen. Slechts veertig procent van alle tieners leest tien minuten aaneengesloten per week. PER WEEK.

Ik probeer de tijd in taal te vangen. Hoeveel woorden kan ik in tien minuten stoppen? Hoeveel voetnoten van Arnon Grunberg zijn dat? Een sprookje van Godfried Bomans zoals *De vijfervrouw*, dat ik vroeger aan mijn dochters voorlas, hoe lang duurde dat eigenlijk? Of *De zoon van de woordbouwer* van de inmiddels vergeten schrijver Frank Herzen, met van die heel kleine letters en zinnen die soms wel vier regels lang waren?

Nijntje, dat ging snel. Misschien dat het iconische knaagdier van tekenaar Dick Bruna daarom kans maakt het pronkstuk van Nederland te worden. Eenvoud en snelheid zijn kenmerkend voor onze huidige identiteit waar we allemaal zo naarstig naar op zoek zijn. Bruna was ook in dat opzicht een visionair.

Net als mijn geboorteland zoek ik opnieuw mijn identiteit. Het is de reden dat ik de nullijn schrijf. Als toetssteen van de tijd. Ik wilde als kind al schrijver worden. Ik schreef mijn eerste dagboek toen ik 11 was en adresseerde mijn brieven aan Anne Frank die immers ook schrijfster wilde worden. Zij, en dat ene zinnetje dat mij als puber naar de journalistiek dreef, stuurden mijn ambities. *Wir haben es nicht gewußt*. Ik wilde schrijven, opdat nooit meer iemand kon zeggen dat hij het niet wist. Hij had het geweten kunnen hebben, daar ging het om.